Газета МБОУ «ПМШ №44» ГО г.Уфа РБ

School bus #44

№11
февраль
2022 г

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ДЕНЬ РОДНОГО ЯЗЫКА

Международный день родного языка — это ежегодное всемирное празднование, проводимое 21 февраля с целью повышения осведомленности о языковом и культурном разнообразии и поощрения многоязычия. Впервые объявленный ЮНЕСКО 17 ноября 1999 года, он был официально признан Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций с принятием резолюции 56/262 ООН в 2002 году.

Дата совпадет с Днём движения за бенгальский язык, который отмечается в Бангладеш как день памяти о кровавых событиях 1952 года — день, когда пакистанская полиция расправилась со сторонниками признания бенгальского языка в качестве официального языка в восточном Пакистане (Бангладеш с 1971 года).

21 февраля 2003 года по случаю Международного дня родного языка Коитиро Мацуура, занимавший тогда пост Генерального директора ЮНЕСКО, отметил: «Родные языки уникальны в том отношении, какой отпечаток они накладывают на каждого человека с момента рождения, наделяя его особым видением вещей, которые никогда на самом деле не исчезнут, несмотря на то, что впоследствии человек овладевает многими языками. Изучение иностранного языка — это способ познакомиться с другим видением мира, с другими подходами».

День родного языка является частью более широкой инициативы "по содействию сохранению и защите всех языков, используемых народами мира", принятой Генеральной Ассамблеей ООН 16 мая 2007 года в резолюции 61/266 ООН, которая также провозгласила 2008 год Международным годом языков.

По оценкам ЮНЕСКО, половина из 6 тысяч языков мира находится под угрозой исчезновения. В 2009 году ЮНЕСКО признала 136 языков на территории России находящимися под угрозой исчезновения. Каждые две недели в мире исчезает один язык, унося с собой целое культурное и интеллектуальное наследие.

Все шаги по способствованию распространения родных языков служат не только содействию языковому разнообразию и многоязыковому образованию, развитию более полного знакомства с языковыми и культурными традициями по всему миру, но и крепят солидарность, основанную на взаимопонимании и терпимости.

По материалам Википедии

РАЗМЫШЛЕНИЯ О РОДНОМ ЯЗЫКЕ…

Родной язык — это частичка нашей великой Родины. Это детство, отрочество, юность. В нём слышится голос предков, отражаются перевёрнутые страницы истории своего народа.

Только родной язык создает прочную связь, соединяющую все поколения в одно великое историческое целое. Язык народа — это сама жизнь.

Понятие родного языка так же свято ,как понятие родного дома, материнского тепла, Родины. Поэтому речь воспринимается не только как средство коммуникации ,но и является одним из главных источников, оживляющих патриотические чувства. Это как рецептор духовного и эмоционального состояния человека.

Язык объединяет народы во времени и пространстве. Благодаря языку родных людей происходит осознание себя как личности. Поэтому в течение всей своей жизни человек воспринимает родной язык через призму воспоминаний об отце и матери, воспоминаний о родном доме. Нет ничего ближе и дороже, чем родной язык!

Язык наш прекрасный
Богатый и звучный,
То мощный и страстный,
То нежно- певучий…В нем есть и усмешка,
И мягкость, и ласка.
Написаны им
И песни, и сказки.
Страницы волшебных
Волнующих книг.
Люби и храни
Наш волшебный язык!

Яковлева Э. Ф.

ИНТЕРВЬЮ

ЛИНАР ҠАСИМОВ МЕНӘН ӘҢГӘМӘ

Бөгөн беҙҙә ҡунаҡта Ҡасимов Линар Фәнис улы. Ул беҙҙең мәктәптең 8Д класында уҡый. Был Шайморатовсылар класына уҡыусыларҙы имтихан бирҙереп һайлап алдылар. Линар тырышып уҡый, бар фәндәрҙән дә тик "бишле"гә генә өлгәшә. Ю.Гагарин кубогына үткәрелгән олимпиадала,Бөтә Рәсәй мәктәп уҡыусылары олимпиадаларында ҡатнашып призлы урындар яулай.

— Линар беҙ бөгөн башҡорт теле тураһында һөйләшербеҙ. Милләтең буйынса һин кем?

— Атайым Архангель районы башҡорто, әсәйем Өфө ҡалаһында тыуған, татар. Бәләкәй саҡта балалар баҡсаһының башҡорт төркөмөнә йөрөнөм. Башҡорт телен белеүемә иң тәүҙә атайым менән әсәйемә рәхмәт әйтәм.

— Башланғыс кластарҙа уҡығанда конкурстарҙа ҡатнаша инеңме? Былтырғы уҡыу йылында Урал батыр" эпосын яттан һөйләп, призлы урын яулағанһың. Ҡасан "Урал батыр" эпосын ятлай башланың?

— Башҡорт теле буйынса конкурстарҙа ҡатнашҡаным булманы. Бишенсе класта уҡыған саҡта Әлмира Хөрмәт ҡыҙы миңә эпосты ятларға тәҡдим итте. Мин риза булдым.

— Бишенсе класта нисә юл ятланың?

— Тәүге йылда күп түгел, бөтәһе йөҙ юл ятланым. Алтынсы класта 700 юл ятлап, районда өсөнсө, ҡалала икенсе урын алдым. Диплом һәм ҡиммәтле китап менән бүләкләндем. Шулай уҡ "Урал батыр" эпосын һөйләүселәрҙең Халыҡ- ара конкурсында ҡатнашып, Диплом менән бүләкләндем.

— Эпосты ятлау ҡыйын булманымы?

— Эйе, тәүҙә бик ҡыйын булды. Һүҙҙәрҙең мәғәнәһе аңлашылмай, иҫке һүҙҙәр күп, һүҙлекте ҡулдан төшөрмәй уҡыным, әҫәрҙең йөкмәткеһен аңларға тырыштым, уҡытыусымдан һораным. Былтыр 1500 юл ятланым, әммә ятлағаныма үкенмәйем, сөнки эпосты ятлау миңә күп нәмә бирҙе. Мин саф башҡортса, тасуири итеп һөйләшергә өйрәндем, хәтерем яҡшырҙы уҡ "Урал батыр" эпосын һөйләүселәр конкурсында ҡатнашып, ҡала этабында беренсе урын, республика кимәлендә икенсе урын яуланым.

— Быйылғы йылға пландарың нисек?

— Быйыл да "Урал батыр" эпосын һөйләүселәр ярышында ҡатнашырға теләгем бар. 8-11 кластар өсөн эпостың 3000 юлын ятлау мотлаҡ. Шуға күрә тағы ла шул тиклем юлдар өҫтәп ятларға кәрәк..

— Тағы ла башҡа ярыштарҙа ҡатнашаһыңмы?

— Эйе, башҡорт теленән олимпиадала, шиғыр һөйләүселәр конкурсында , башҡортса КВНда ҡатнаштым, быйыл да дауам итәм.

— Уҡыусыларға ниндәй теләктәрең булыр?

— Беҙ полилингваль мәктәптә уҡыйбыҙ,шуға ла телдәрҙе тырышып өйрәнһендәр, бигерәк тә Башҡортостан Республикаһына исем биргән башҡорт телен өйрәнһендәр, белһендәр, һөйләшһендәр, илебеҙҙе ятаһындар, тигән теләгемде еткерәм. Уҡытыусыларға

оло рәхмәтемде белдерәм, уларға һаулыҡ, эштәрендә уңыштар теләйем.

— Линар, әңгәмәлә ҡатнашҡаның өсөн һиңә ҙур рәхмәт. Киләсәктә лә телде өйрәнеүеңдә уңыштар, яңы үрҙәр яулауыңды теләйбеҙ.

Вопросы задавала Сагитова А.Ф.

ТАТАР ТЕЛЕ

ТУГАН ТЕЛ

Минем туган телем – татар теле. Нинди кадерле бу сүз. Кеше үз туган телендә тәүге тапкыр “әти”, “әни” дигән сүзләрне әйтә. Туган телендә бишек жырын ишетә, әбисенең әкиятьләрен тыңлый, үзе дә сөйләшергә өйрәнә. Туган тел аны гомере буе озатып бара, дөньяга киң капкаларны ача. Илебез матурлыгын, телебез байлыгын, рухи хазинәләрне ача, сәнгать, әдәбият белән таныштыра.

Мәкальләр

Туган тел- үзем өчен, башка тел- көнем өчен. Бер авызга ике тел сыя. Һәр илнең ачкычы- тел, телен белгән ил ачар. Тәмле тел таш яра, тәмсез тел баш яра. Алтыда белгән ана телең алтмышта да онытылмас.Туган телен кадерләгән халык кадерле булыр.

Табышмаклар

Әйтермен-миннән китәр, тыңламасаң- синнән китәр.

Юк аягы, юк күзе,
Сөйли, өйрәтә үзе.
Телгә аннан оста юк,
Аннан якын дус та юк.

Сөйдергән дә шул,
Биздергән дә шул,
Иң татлы да шул,
Иң ачы да шул.

Исхакова А.Х.

КЕРПЕГӘ РӘХМӘТ

Көз көне иде. Көн матур, жылы, аяз. Көзге яңгырлардан соң, кояш күктә елмая, жил дә исми,тирә-як тып-тын. Әти миңа:

— Улым, әллә булмаса урманга гөмбә жыярга барабызмы? Синең эшләрең юкмы? — дип сорады.

Мин шатланып:

— Барабыз, барабыз,-дип сикердем, урынымда биеп алдым.

Менә безнең алда -урман. Ул шундый үзгәргән,җәйге яшел күлмәген алыштырган. Каеннар алтын бөдрә чәчләрен салындырган, миләш агачы кызыл гәрәбә муенчасын киеп , кызыл күлмәк кигән, усаклар жилсез көндә дә дерелдәп калтырашып утыралар, магърур имәннәр дә коңгырт тәңкәләрен таккан, ә саганнарга карап сокланырга гына кала: кызгылт, кызгылт сары, яшел каз тәпиләрен күрсәтеп бииләр.

Без урман эченә керәбез. Аяк астында яфраклар кыштырдый, төрле төстәге келәм белән чуарланган үлән арасыннан без гөмбәләр эзлибез. Тик гөмбәләр юк та юк. Минем күңелем төштә, бер генә дә гөмбә тапмасбыз микән?

Менә көтмәгәндә минем алда бер гөмбә кырдыны, алга таба әкрен генә бара башлады. Минем ушым китте.Гөмбә дә йөрер икән! Ләкин ул керпе булып чыкты. Әниләренә гөмбә тагып, үз өенә ашыга. Без дә аның артыннан киләбез, киләбез. Һәм безнең алда тезелеп киткән лисичкалар очрады. Иң зуры, зуры , уртанчысы, кечкенәләре ис киткеч күп! Әтием белән мин тиз генә кәрзиннәребезне тутырып та куйдык. Керпебез шул арада күздән югалган да куйган, күрми дә калганбыз.

Безгә бик тә рәхәт иде. Керпегә рәхмәт әйтеп, «төлке гөмбәсе» түгел, ә «керпе гөмбәсе» дип атадык без аны.

Нагаев Дамир, 3В

ВИКТОРИНА

ДОРОГИЕ РЕБЯТА! ПРЕДЛАГАЕМ ВАМ ПРИНЯТЬ УЧАСТИЕ В ВИКТОРИНЕ НА БАШКИРСКОМ ЯЗЫКЕ. ОТВЕТЫ СДАВАЙТЕ ДО 1 МАРТА В КАБИНЕТ 429 (1 КОРПУС).

1) Фразеологизмдарҙың рус телендәге варианттарын яҙығыҙ.

Тамсы һыу һымаҡ —

Алдан күреү —

Әнәләй нәмәне дөйәләй итеү —

Ҡулға эш бармау —

Мейеңә киртеп ҡуй —

Күҙ уңында тотоу —

Ауыҙынан тыны ла сыҡмай —

Дүрт күҙ менән көтөү —

2) Ребустарҙы сисһәгеҙ, нығынған

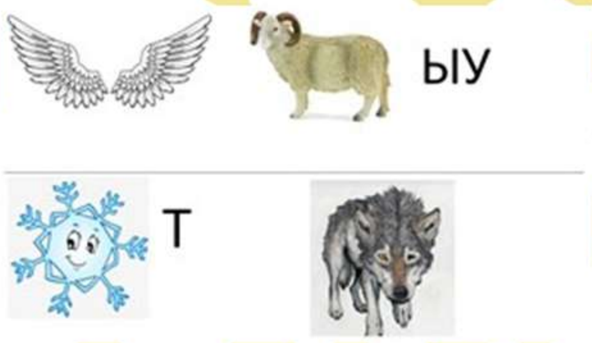

һүҙбәйләнештәрҙе уҡырһығыҙ.

3) Һулдан уңға ла, уңдан һулға ла бер үк төрлө уҡылған һүҙҙәрҙе табып, таблицаға яҙығыҙ. «Башҡорт теленең аңлатмалы һүҙлеген» ҡулланығыҙ.

Исем	Сифат	Ҡылым	Һан
сәс			

4) Метаграммаларҙы тап.

1. Ш менән төрлө төҫлө еңел ҡыуыҡ
   Ҡ менән мамыҡ кеүек, үҙе һыуыҡ.

2. Ҡ менән йәшелсә,
   Т менән һауыт-һаба,
   С менән балыҡ.

3. Т менән ашамлыҡ,
   Ҡ менән боронғо хәрби ҡорал,
   Ш менән йәшелсә.

4. Һ менән мин бер батҡаҡ ер,
   Ҡ менән күктә осам,
   Т менән әкиәт геройы,
   Б менән соҡор булам.

5. Йәшелсәне әрсегәндә
   Күҙемә йәштәр тула,
   Һ – ны Т – ға алмаштырһаң,
   Иң яҡын кешең була.

5) Түбәндәге һүҙбәйләнештәрҙе бер һүҙ менән аңлатығыҙ.

1. Күҙ асып йомғансы — ...
2. Ауыҙы ҡолағына еткән — ...
3. Иҫке ауыҙҙан яңы һүҙ — ...
4. Ауыҙ асырға ла ирек бирмәү — ...
5. Тауыҡ сүпләһә лә бөтөрлөк түгел -...
6. Утлы табаға баҫтырыу — ...
7. Энә күҙенән үткәреү — ...
8. Орсоҡ кеүек — ...
9. Сабатаны түргә элеү — ...
10. Тамаҡ ярыу — …

6) Дүрт юллыҡ шиғырҙар яҙығыҙ.

1. Шиғырҙың беренсе юлы:

Әнисә китте еләккә ....

2. Шиғырҙың беренсе юлы:

Ҡараңғы бер урманда …

Сагитова А.Ф.